

Læreplan

Frederiksberg Sogns Børnehus

Indhold:

- 1) Hvad er en læreplan? (Link til lovgivning. Dagtilbudsloven.)

- 2) Læreplaner i Frederiksberg Sogns Børnehus:
  - Overordnet mål for hvert læreplanstema.
  - Praktiske mål for hvert læreplanstema i aldersgrupperne 0-3 år og 3-6 år (skolestart).
  - Midler og metode for den praktiske udførelse af læreplanen.
  - Beskrivelse af valg af dokumentation.

- 3) Sådan arbejder vi med børn med særlige behov.

- 4) Beskrivelse af vores Inkluderende praksis.

- 5) Beskrivelse af vores arbejde med børnemiljø. (tilføjes senere)

- 6) Sådan evaluerer vi vores arbejde med de 6 læreplanstemaer.

- 7) Effektmålinger på læreplanen. (incl. registrerings-skema)

Læreplanstema 1:
Alsidig personlig udvikling

Overordnet mål:
 Vi præsenterer det enkelte barn og gruppen for et fællesskab, for at skabe grundlag for gode oplevelser og gode relationer. Børnene får muligheder for at deltage aktivt i de fællesskaber vi har, med plads til og mulighed for at tage selvstændige initiativer.
 Vi tilrettelægger samvær så livet føles godt og giver mulighed for gode varige barndoms minder.
 Barndoms minder har en opbyggende effekt og giver små og store mennesker noget at byde på, når de skal indgå i nye og gamle fællesskaber.
 Fokusord: Fællesskab – selvstændige initiativer – barndoms minder.

Konkrete mål	Midler og metode	Dokumentation
--------------	------------------	---------------

0-3 årige

<p>Barnet deltager i frie og voksenstyrede aktiviteter.</p> <p>Barnet får mulighed for at tage selvstændige initiativer i trygge rammer.</p> <p>Vi ved at de oplevelser vi præsenterer børnene for, stimulerer små børns sanser og stemmer sindet, så barnet bevæges og der er basis for at</p>	<p>Vi holder morgensamling hver dag i alle stuer. Vi har meldt ud til forældrene at børnene er vigtige i fællesskabet til morgensamlingen.</p> <p>Vi har eftermiddagssamling i alle stuer. Her deltager de børn der endnu ikke er blevet hentet.</p> <p>Vores årsplan, som vi kalder "Lille My" beskriver de temaer vi arbejder med, og som indeholder frie og voksenstyrede aktiviteter.</p> <p>I alle planlagte aktiviteter, bliver der skabt plads til, at de enkelte børn kan vælge, tilvælge eller fravælge. Dette er både i forhold til de andre børn og i forhold til, hvordan en aktivitet gennemføres af det enkelte barn.</p> <p>Hverdagens små læringsgrupper indeholder ro og plads til fordybelse. Bl.a. bruger vi dialogisk læsning og små legegrupper med faste aktiviteter.</p>	<p>Alle stuer planlægger aktiviteter på vores eget planlægnings dokument. Dokumentet er én form for dokumentation.</p> <p>Stuerne bruger bl.a. foto af de aktiviteter, som børnene deltager i, som dokumentation. Billederne er tilgængelige på vores lokale skærme i børnehuset.</p> <p>Vi har en forældrebestemt fotopolitik, der begrænser yderligere præsentation.</p> <p>Medarbejdernes iagttagelser er en anden form for dokumentation. De iagttagelser medarbejderne gør, i forhold til det enkelte barn og i forhold til gruppen, danner baggrund for de kommende pædagogiske planer og aktiviteter.</p> <p>Alle stuer har en mappe, hvori de samler dokumentation for</p>
---	---	--

<p>danne følelsesmæssige erfaringer. Barnet udtrykker egne følelser sprogligt og kropsligt.</p>		<p>planlægning og udførelse af pædagogisk arbejde.</p>
---	--	--

3-6 årige

<p>Barnet deltager i frie og voksenstyrede aktiviteter.</p> <p>Barnet får mulighed for at tage selvstændige initiativer i trygge rammer.</p> <p>Vi ved at de oplevelser vi præsenterer børnene for, stimulerer små og større børns sanser og stemmer sindet, så barnet bevæges og der er basis for at danne følelsesmæssige erfaringer. Barnet udtrykker egne følelser sprogligt og kropsligt.</p>	<p>Vi holder morgensamling hver dag i alle stuer. Vi har meldt ud til forældrene at børnene er vigtige i fællesskabet til morgensamlingen. Vi har eftermiddagssamling i alle stuer. Her deltager de børn der ikke er blevet hentet. Vores årsplan, "Lille My" beskriver de temaer som vi arbejder med, og som indeholder frie og voksenstyrede aktiviteter.</p> <p>I alle planlagte aktiviteter, bliver der skabt plads til, at de enkelte børn kan vælge, tilvælge eller fravælge. Dette er både i forhold til de andre børn og i forhold til, hvordan en aktivitet gennemføres af det enkelte barn.</p> <p>Hverdagens små læringsgrupper indeholder ro og plads til fordybelse. Bl.a. bruger vi dialogisk læsning og</p>	<p>Alle stuer planlægger aktiviteter på vores eget planlægnings dokument. Dokumentet er én form for dokumentation.</p> <p>Stuerne bruger bl.a. foto af de aktiviteter som børnene deltager i, som dokumentation. Billederne er tilgængelige på vores lokale skærme i børnehuset. Vi har en fotopolitik, der begrænser yderligere præsentation.</p> <p>Medarbejdernes iagttagelser er en anden form for dokumentation. De iagttagelser medarbejderne gør, i forhold til det enkelte barn og i forhold til gruppen, danner baggrund for de kommende pædagogiske planer og aktiviteter.</p> <p>Alle stuer har en mappe, hvori de samler dokumentation for planlægning og udførelse af pædagogisk arbejde.</p>
--	--	--

<p>Andet Vores definition på "samling" I alle stuer holdes der samling 1-2 gange pr. dag, hvor alle børn deltager. Børnene samles i en gruppe på gulvet eller omkring et bord.</p>
--

Den voksne har børnenes opmærksomhed og bringer dagens emne frem for børnene. For de største børn er en samling af ca. 20 min. varighed.
 For de mindre er det afhængig af emne og interesse og tålmodighed hos børnene. For de mindre er der typisk også et mindre måltid forbundet med samlingen.

Vi ser også frokosten, legegrupper og aftaler som samlinger. Dog er maden og den leg der er skabt fællesskab om, det styrende i samlingen.

Læreplanstema 2:
Sociale kompetencer

Overordnet mål:
 Når børn bliver præsenteret for hinanden, opstår der vigtige relationer. Gruppens indbyrdes dynamik, samvær og fællesskab bliver meningsfyldt, og børnene udvikler tilknytning til hinanden og til gruppen. Vi vægter relations dannelsen og fokuserer samtidig på gensidig omsorg som væsentlig, for det lille barn og for det store barn.
 Vi stimulerer interesse og medlevenhed, og lader børnenes naturlige nysgerrighed bliver en drivkraft i fællesskabet. Jo mere børnene viser hinanden nysgerrighed jo mere udbygges følelsen af fællesskab og følelsen af at kunne bidrage med noget.
 Fokusord: Præsentation – gensidig omsorg – nysgerrighed.

Konkrete mål	Midler og metode	Dokumentation
--------------	------------------	---------------

0-3 årige

<p>Børnene skal præsenteres for hinanden i de sammenhænge, hvor der er overblik og ro, og i de sammenhænge, hvor det giver mening at den voksne sørger for en konkret præsentation. Det er nemmere at vise omsorg for nogen man kender, end til nogen man ikke kender. Barnet udvikler og viser tryghed og tillid til børn og voksne på stuen.</p>	<p>Under dagens samlinger, siger vi børnenes navne, vi synger navnelege og benævner de enkelte børn, når de skal udføre en opgave eller når de fortæller noget til fællesskabet.</p> <p>I konkrete legesituationer eller ved fælles aktiviteter, fortæller den voksne børnene, hvem de er sammen med, hvad de hedder og hvad de er gode til i forbindelse med det vi skal lave eller lege sammen.</p>	<p>Stuerne har forskellige opslag på vægge og døre, som beskriver hvilke aktiviteter stuen har. Det er både de hverdags aktiviteter, der er tilbagevendende og de enkeltstående aktiviteter, som kræver en særlig planlægning.</p> <p>På vores hjemmeside skriver stuerne ud til hver stues forældre, så forældrene ved hvilken plan stuen har. Der er meget overordnede planer og der er mere konkrete planer, alt</p>
---	---	---

<p>Børnenes interesse og nysgerrighed, bruges som et aktiv i de planlagte og spontane aktiviteter. Vores praksis skaber plads til at blive nysgerrig. Barnet øver sig i at leve sig ind i de aktiviteter de er en del af.</p> <p>Børnene får plads til at byde ind til fællesskabet, både ved de faste tilbagevendende aktiviteter og ved de spontane eller særligt planlagte aktiviteter. Barnet øver sig i at indgå i sociale fællesskaber.</p>	<p>I alle aktiviteter, hvor det er muligt, aflæser de voksne børnenes intentioner og understøtter med ord og kropssprog, når børnene viser initiativer og nysgerrighed. Om nødvendigt får nysgerrigheden plads i aktiviteten, så den enten forlænges, vinkles anderledes eller bringes på banen ved en senere lejlighed, som et input fra børnene.</p> <p>Som beskrevet i forbindelse med de voksnes understøtning af børnenes nysgerrighed, er det den voksnes opgave at give plads til at børnene kan byde ind i og til fællesskabet. Ved samlinger får børnene mulighed for at fortælle om egne oplevelser, om hvad de er glade for eller gode til. Her er samarbejdet med forældrene vigtigt, da de mindste børn har brug for "en stemme" så deres interesser og evner kan blive præsenteret eller formidlet i så mange sammenhænge som muligt.</p>	<p>afhængig af hvilken grad af planlægning der er behov for.</p> <p>Stuerne har en "dagbog" som bruges hver dag. I bogen kan forældrene læse om, hvad der er sket i dag.</p> <p>Hvis der er optaget små film, vil de køre på de lokale skærme i begge huse.</p>
---	---	---

3-6 årige

<p>Børnene skal præsenteres for hinanden i de sammenhænge, hvor der er overblik og ro, og i de sammenhænge, hvor det giver mening at den voksne sørger for en konkret præsentation. Det er nemmere at vise omsorg for nogen man kender, end til nogen man ikke kender..</p>	<p>Under dagens samlinger, siger vi børnenes navne, vi synger navnelege og benævner de enkelte børn, når de skal udføre en opgave eller når de fortæller noget til fællesskabet.</p> <p>I konkrete legesituationer eller ved fælles aktiviteter, fortæller</p>	<p>Stuerne har forskellige opslag på vægge og døre, som beskriver hvilke aktiviteter stuen har. Det er både de hverdags aktiviteter, der er tilbagevendende og de enkeltstående aktiviteter, som kræver en særlig planlægning.</p>
---	--	--

<p>Barnet udvikler og viser tryghed og tillid til børn og voksne i børnehuset.</p> <p>Børnenes interesse og nysgerrighed, bruges som et aktiv i de planlagte og spontane aktiviteter. Vores praksis skaber plads til at blive nysgerrig. Barnet øver sig i at leve sig ind i de aktiviteter de er en del af.</p> <p>Børnene får plads til at byde ind til fællesskabet, både ved de faste tilbagevendende aktiviteter og ved de spontane eller særligt planlagte aktiviteter. Barnet øver sig i at indgå i sociale fællesskaber og samarbejde om leg og læringsaktiviteter.</p>	<p>den voksne børnene, hvem de er sammen med, hvad de hedder og hvad de er gode til i forbindelse med det vi skal lave eller lege sammen.</p> <p>I alle aktiviteter, hvor det er muligt, aflæser de voksne børnenes intentioner og understøtter med ord og kropssprog, når børnene viser initiativer og nysgerrighed. Om nødvendigt får nysgerrigheden plads i aktiviteten, så den enten forlænges, vinkles anderledes eller bringes på banen ved en senere lejlighed, som et input fra børnene.</p> <p>Den voksne kan f.eks. sige: "hvad kommer du til at tænke på"?</p> <p>Som beskrevet i forbindelse med de voksnes understøtning af børnenes nysgerrighed, er det den voksnes opgave at give plads til at børnene kan byde ind i og til fællesskabet.</p> <p>Ved samlinger får børnene mulighed for at fortælle om egne oplevelser, om hvad de er glade for eller gode til.</p> <p>For de større børn og specielt for de kommende SFO/skolebørn er det en skal-opgave at deltage med egne ideer til udvalgte aktiviteter. Der er også inddragelse af hjemmet da børnene indimellem skal fortælle om sig selv, familie eller "hvor jeg bor".</p>	<p>På vores hjemmeside skriver stuerne ud til hver stues forældre, så forældrene ved hvilken plan stuen har. Der er meget overordnede planer og der er mere konkrete planer, alt afhængig af hvilken grad af planlægning der er behov for.</p> <p>Stuerne har en "dagbog" som bruges hver dag. I bogen kan forældrene læse om, hvad der er sket i dag.</p> <p>Hvis der er optaget små flm, vil de køre på de lokale skærme i begge huse.</p>
<p>Andet</p>		

Læreplanstema 3:
Sproglig udvikling

Overordnet mål:
 Børnene bliver præsenteret for det talte danske sprog, med mulighed for at udforske og eksperimentere. Børnene præsenteres for en bred vifte af den danske kulturelle og historiske sangskat. Børnene får mulighed for at bruge eget sprog, som en vigtig del af samvær og kommunikation med omgivelserne.
 Vi er opmærksomme på at sproget har en dybde, der også handler om følelser og relationer og at den tidlige barndoms kommunikation skaber baggrund for sprogets udvikling.
 Fokusord: Det talte sprog – eget sprog – følelsernes sprog.

Konkrete mål	Midler og metode	Dokumentation
--------------	------------------	---------------

0-3 årige

<p>Sproget og den daglige snak, skal fylde i kommunikationen imellem barn – barn og imellem barn – voksen og imellem voksen og gruppen. Barnet viser interesse for de voksnes og de andre børns stemme og stemmeføring.</p> <p>Barnets egen stemme øves og brugen af eget sprog er vigtig for muligheden for kommunikation med omgivelserne. Barnet kan forbinde bestemte lyde med bestemte ting.</p>	<p>I samvær på stuerne og i andre sammenhænge, er det sproget der bruges som værktøj. De voksne opmuntrer til brug af sproget og sætter flere og nuancerede ord på det de ser og det de iagttager at barnet/børnene gerne vil. Den voksne er formidlende og tydelig i udtale og mimik. Den voksne bruger kroppen til at vise og skabe interesse. Den voksne er tålmodig, så de mindste får tilstrækkelig tid til at forme lyde og evt. respons på det de oplever.</p> <p>For de mindste øves stemmen ved sang og rim-remser. Koordineringen af fagter og kendte ord/sange skaber en tryghed, som øger muligheden for at turde sige flere lyde og øve sig på ord.</p>	<p>Den synlige dokumentation, som er beskrevet for de to foregående temaer, gælder for alle læreplanstemaerne.</p> <p>For sproget gælder det yderligere, at alle sproglige aktiviteter, lege og øvelser vil komme til udtryk i hverdagen i institutionen og i hjemmet, når barnet leger og kommunikerer.</p> <p>Børnene stemmer måske i sang eller øver sig i bestemte ord. Der er flere måder at iagttage hvad barnet har lært, vi iagttager og lytter og ser relationer og intentioner i samtale osv. Dette er den pædagogiske dokumentation.</p>
---	--	---

<p>Allerede når vi møder barnet første gang er vi opmærksomme på at møde barnet. Her er sproget vigtigt. Vi sætter ord på det barnet gør og på de følelser det giver udtryk for. Barnet har øjenkontakt, lytter og viser interesse for det vi siger.</p>	<p>Den voksne er naturligvis opmærksom og understøtter forsøg på udtale og pludre-ord.</p> <p>Vi voksne er medfortællere af barnets liv og oplevelser. Vi er med til at skabe den virkelighed barnet bevæger sig i, i vores daginstitution.</p> <p>Vores sprog og valg af tilrettelagte aktiviteter og stemninger, stemmer barnets sind og det er det barnet/børnene responderer på. Derfor er tilrettelagte aktiviteter og lege velvalgte, da de er med til at skabe et indre sprog, som senere i barnets/børnenes liv skal komme positivt til udtryk. Vi sætter ord på det vi ser hos barnet/børnene og afstemmer barnets respons i forhold til den aktuelle situation.</p> <p>Vi viser barnet at dets stemme ikke er lige gyldig.</p>	
--	--	--

3-6 årige

<p>Sproget og den daglige snak, skal fylde i kommunikationen imellem barn – barn og imellem barn – voksen og imellem voksen og gruppen. Barnet begynder at bruge sætninger og viser interesse for samtale.</p>	<p>I samvær på stuerne og i andre sammenhænge, er sproget et væsentligt værktøj. De voksne opmuntrer til brug af sproget og sætter flere og nuancerede ord på det de ser og det de iagttager at barnet/børnene gerne vil. Den voksne er formidlende og tydelig i udtale og mimik. Den voksne bruger kroppen til at vise og skabe interesse. Den voksne er tålmodig, så de mindste og de usikre, får tilstrækkelig tid til at forme lyde</p>	<p>Den synlige dokumentation, som er beskrevet for de to foregående temaer, gælder for alle læreplanstemaerne.</p> <p>For sproget gælder det yderligere, at alle sproglige aktiviteter, lege og øvelser vil komme til udtryk i hverdagen i institutionen og i hjemmet, når barnet leger og kommunikerer.</p> <p>Børnene stemmer måske i sang eller øver sig i bestemte ord. Der er flere måder at iagttage hvad barnet har lært, vi iagttager og</p>
--	---	--

<p>Barnets egen stemme øves og brugen af eget sprog er vigtig for muligheden for kommunikation med omgivelserne. Barnet begynder at bruge flere ord, leder efter ord og pjatter med ord.</p> <p>Vores samvær og vores relationer danner baggrund for barnets sprog, f.eks. omkring det at være venner og det at bryde sig om hinanden. Samværet og venskaberne italesættes som noget naturligt. Barnet begynder at kunne tilpasse talen til sociale forventninger.</p>	<p>og evt. respons på det de oplever.</p> <p>I alle de sammenhænge, hvor der er et samarbejde eller en aktivitet/leg, hjælper den voksne børnene spirende sprog på vej. Den voksne har også vigtige iagttagelser at gøre, når børnene forsøger sig og bruger de kompetencer de har. I samlinger og udvalgte aktiviteter, har børnene opgaver og skal f.eks. fremsige egne oplevelser eller erfaringer, som enten kan være fra børnehaven eller hjemmefra. Barnet øver sig i at høre egen stemme i fællesskabet.</p> <p>Vi voksne er medfortællere af barnets liv og oplevelser. Vi er med til at skabe den virkelighed barnet bevæger sig i, i vores daginstitution. Vores sprog og valg af tilrettelagte aktiviteter og stemninger, stemmer barnets sind og det er det barnet/børnene responderer på. Derfor er tilrettelagte aktiviteter og lege velvalgte, da de er med til at skabe et indre sprog, som senere i barnets/børnenes liv skal komme positivt til udtryk. Vi sætter ord på det vi ser hos barnet/børnene og afstemmer barnets respons i forhold til den aktuelle situation. Vi viser barnet at dets stemme ikke er lige gyldig.</p>	<p>lytter og ser relationer og intentioner i samtale osv. Dette er den pædagogiske dokumentation.</p>
--	---	---

Andet
 Hos os forstår vi "at stemme sindet" som at "bringe i harmoni med" eller "at tilpasse sig til"

Læreplanstema 4:
Krop og bevægelse

Overordnet mål:
 Børnene opmuntres og vejledes i relevant personlig hygiejne.
 Vi benytter de muligheder vores omgivelser har f.eks. trapper, små stier, haver og legepladser, så børnene får mulighed for at opleve at nærmiljøet har fordele og muligheder og at nærmiljøet er der, hvor jeg møder andre mennesker, både dem jeg kender og dem jeg ikke kender.
 Børnene får mulighed for bruge egen krop, så grænser afprøves og overvindes.
 At blive bevæget følelsesmæssigt og at lære at håndtere det i den rækkefølge det giver mening for det enkelte barn, indgår i vores mål for dette læreplanstema.
 Fokusord: Personlig hygiejne – nærmiljø – fysisk udfoldelse – "jeg føler noget.."

Konkrete mål	Midler og metode	Dokumentation
--------------	------------------	---------------

0-3 årige

<p>Personlig hygiejne, at vaske hænder, at bruge en klud, at kunne færdes på toilettet osv. har betydning for trivsel og for hvordan børnene ser på hinanden. Børnene trænes og vejledes i personlig hygiejne. Barnet viser interesse for den lille opgave, det er at vaske hænder, flere gange om dagen.</p>	<p>Ved samlinger, som specielt for de mindste også betyder et mindre måltid, vasker vi hænder før og efter. Det gør vi også til frokost. De mindste får en klud, som de selv bruger til at vaske sig om munden og i ansigtet. Vi øver toiletbesøg, for de børn der er klar til det. Vi har et tæt samarbejde med forældrene til de børn der skal gå fra brug af ble til selv at gå på toilettet. De voksne sætter ord på det at vaske hænder og skylle sæbe osv. i forhold til at der f.eks. er en bagside af hænderne også.</p>	<p>Den synlige dokumentation, som er beskrevet for de foregående temaer, gælder for alle læreplanstemaerne. Øvrig dokumentation for læreplanstemaet krop og bevægelse, er den dokumentation, der fremkommer når barnet eller gruppen benytter de kompetencer de oparbejder i hverdagen. Det kan f.eks. være evnen til at gå eller det at kunne håndtere et toiletbesøg. At lære at pudse næse er også dokumentation på denne pædagogiske læreplan.</p>
---	---	---

<p>Vi bevæger os i det nære nærmiljø, Børnene ser og genkender veje og stier og lærer at færdes hjemmевant. Børnene bevæger sig ved egen kraft i det omfang det er muligt.</p> <p>Fysisk udfoldelse indendørs og udendørs stimulerer hele kroppen. Vestibulær sansen øves for de mindste. Jeg kan komme på højkant igen, hvis jeg falder.</p> <p>Læring i forhold til at blive rørt eller det at "føle noget", at føle de følelser jeg har.</p>	<p>Alle stuer har som minimum en ugentlig tur dag. Børnene går selv, hvis de kan, ellers bruger vi børnevogne. Vi peger og fortæller hvad vi møder på vores vej, og benævner huse, veje og biler etc. Vi formidler forskellen på vej og trafik og legeplads og legende børn, ved at pege og benævne i øjeblikket.</p> <p>Vores musik og rytmik medarbejder har alle børn på besøg i sit værksted i løbet af en tilrettelagt periode. Værkstedet er af høj kvalitet og tager udgangspunkt i den aktuelle aldersgruppe. På stuerne og i uderummet, stimuleres børnene til brug af krop og stemme, hver gang muligheden er der. Alle børn er ude hver dag, så træning i uderummet er mulig hver dag. Vestibulærsansen "jeg kan komme på højkant igen hvis jeg falder-sansen" øves når børnene har gulvlege, hvilket alle stuer har hver dag.</p> <p>At kunne give udtryk for følelser, har stor betydning for det sociale samspil i en børnegruppe. De voksne i vuggestue og børnehave møder barnet med accept af de følelser de udtrykker. De voksne benævner det de iagttager og følger barnet i følelserne. Det er i orden at udtrykke følelser, alle følelser er væsentlige og er af lige stor betydning.</p>	<p>Hvis der er sat specifikke mål op for læreplanstemaet, skal der sammenholdes med målet, når der søges efter dokumentation i hverdagen.</p>
---	--	---

--	--	--

3-6 årige

<p>Personlig hygiejne, at vaske hænder, at bruge en klud, at kunne færdes på toilettet, at kunne benytte toilettet osv.. har betydning for trivsel og for hvordan børnene ser på hinanden. Børnene trænes og vejledes i personlig hygiejne. Barnet kender rytmen for dagen og vasker f.eks. hænder, når de får opgaven.</p> <p>Vi bevæger os i nærmiljøet, Børnene ser og genkender veje og stier og lærer at færdes hjemmevant. Børnene bevæger sig altid ved egen kraft.</p> <p>Fysisk udfoldelse indendørs og udendørs stimulerer hele kroppen. Barnet øver sig i at koordinere kroppen og den sbevægelser.</p>	<p>Ved samlinger, frokost og eftermiddagsfrugt, vasker vi hænder før og efter. Vi øver toiletbesøg, for de børn der er klar til det og for dem der skal klare den øvelse, mere og mere selv. Vi har et tæt samarbejde med forældrene til de børn der skal gå fra brug af ble til selv at gå på toilettet. De voksne sætter ord på det at vaske hænder og skylle sæben helt af og se efter i spejlet om der er mad eller maling osv. der skal vaskes af.</p> <p>Alle stuer har som minimum en ugentlig tur dag. Børnene går selv, hånd i hånd med et andet barn. Vi peger og fortæller hvad vi møder på vores vej, og benævner huse, veje og biler etc. Vi formidler forskellen på vej og trafik og legeplads og legende børn, ved at pege og benævne i øjeblikket. Børnene får mulighed for at vise vej og huske steder.</p> <p>Vores musik og rytmik medarbejder har alle børn på besøg i sit værksted i løbet af en tilrettelagt periode. Værkstedet er af høj kvalitet og tager udgangspunkt i den aktuelle aldersgruppe.</p>	<p>Den synlige dokumentation, som er beskrevet for de foregående temaer, gælder for alle læreplanstemaerne.</p> <p>Øvrig dokumentation for læreplanstemaet krop og bevægelse, er den dokumentation, der fremkommer når barnet eller gruppen benytter de kompetencer de oparbejder i hverdagen. Det kan f.eks. være evnen til at gå eller det at kunne håndtere et toiletbesøg. At lære at pudse næse er også dokumentation på denne pædagogiske læreplan.</p> <p>Hvis der er sat specifikke mål op for læreplanstemaet, skal der sammenholdes med målet, når der søges efter dokumentation i hverdagen.</p> <p>Når vi er på tur er det dokumentation at barnet genkender og peger på steder eller områder, hvor vi har været før.</p>
--	--	---

<p>Læring i forhold til at blive rørt eller det at "føle noget", at føle de følelser jeg har.</p>	<p>På stuerne og i uderummet, stimuleres børnene til brug af krop og stemme, hver gang muligheden er der. Alle børn er ude hver dag, så træning i uderummet er mulig hver dag. Vestibulærsansen "jeg kan komme på højkant igen hvis jeg falder-sansen" øves når børnene har gulvlege, hvilket alle stuer har hver dag. I børnehaven bruger vi vores boldbane, som inspirerer til bevægelse.</p> <p>At kunne give udtryk for følelser, har stor betydning for det sociale samspil i en børnegruppe. De voksne i vuggestue og børnehave møder barnet med accept af de følelser de udtrykker. De voksne benævner det de iagttager og følger barnet i følelserne. Det er i orden at udtrykke følelser, alle følelser er væsentlige og er af lige stor betydning.</p>	
---	---	--

Andet
Vestibulærsansen (balancen) ligger i det indre øre i begge sider af hovedet. Vestibulærsansen registrerer på to områder:
Tyngdekraften og
Op og ned – side til side – frem og tilbage.
Vestibulærsansen udvikling har betydning for bl.a. sprog og kropslig udvikling.

Alle følelser er lige væsentlige. Vi skelner ikke imellem typer af udtrykte følelser. Der kan være en tendens i samfundet til, at de glade følelser er bedst, og at de utilfredse og "ked-af-det" følelser er dårlige. Sådan ser vi det ikke. Vi ser at alle udtrykte følelser er væsentlige og alle er en del af det følelses register, der skal danne et helt menneske.

Læreplanstema 5:
Natur og naturfænomener

Overordnet mål natur:
 Vi tilbyder børnene en varieret by-natur, med mulighed for fordybelse, "Børn har ret til krat" – et rigtigt krat giver førstehånds-natur-oplevelser, når der er tid og rum.
 Den nære krible-krable-natur bringes i hverdagsperspektiv, med børnene som opdagere og undersøgere. En spand med jord og en sten med bænkebidere under, er jo det sted, hvor alting starter..
 Fokusord: By-natur – førstehåndsoplevelser – opdage/undersøge.

Konkrete mål	Midler og metode	Dokumentation
--------------	------------------	---------------

0-3 årige

<p>Naturen inddrages som det ekstra rum. Børnene skal møde den natur, vi som byboere omgiver os med, så de bliver trygge ved den. Barnet peger på træer, buske og smådyr og sætter lyd på.</p> <p>Når vi færdes ude, både på egen legeplads og i park og krat, skal børnene have muligheden for at opdage og undersøge krible-krable-livet. Barnet tør at undersøge krible-krable-livet.</p>	<p>Alle stuer bevæger sig i naturen, når det er tur-dag. Vi benytter de omkringliggende parker og finder steder, der kan tåle børn på besøg. Vejbrede i vejkanten er også natur.. Vi går off-road og lader børnene mærke på træer, buske, grene, blade, græs og alt det naturen kan byde på. Vi er opmærksomme på at vi skal efterlade "naturen" som vi mødte den og taler om naturen som noget vi passer på.</p> <p>På de fleste legepladser og små krat, er der mulighed for at lade børnene undersøge det der er. Indimellem går der en bænkebidere tabt, men i læringens, oplevelsens og modets navn, så lever vi med det.</p>	<p>Alle stuer planlægger aktiviteter på vores eget planlægnings dokument. Dokumentet er én form for dokumentation.</p> <p>Stuerne bruger bl.a. foto af de aktiviteter, som børnene deltager i, som dokumentation. Billederne er tilgængelige på vores lokale skærme i børnehuset. Vi har en forældrebestemt fotopolitik, der begrænser yderligere præsentation.</p> <p>Medarbejdernes iagttagelser er en anden form for dokumentation. De iagttagelser medarbejderne gør, i forhold til det enkelte barn og i forhold til gruppen, danner baggrund for de kommende pædagogiske planer og aktiviteter.</p> <p>Alle stuer har en mappe, hvori de samler dokumentation for planlægning og udførelse af pædagogisk arbejde.</p>
---	--	---

3-6 årige

<p>Naturen inddrages som det ekstra rum. Børnene skal møde den natur, vi som byboere omgiver os med, så de bliver trygge ved den. Barnet er opmærksom på årstidernes skiften.</p> <p>Når vi færdes ude, både på egen legeplads og i park og krat, skal børnene have muligheden for at opdage og undersøge krible-krible-livet. Barnet tør at undersøge krible-krible livet.</p>	<p>Alle stuer bevæger sig i naturen, når det er tur-dag. Vi benytter de omkringliggende parker og finder steder, der kan tåle børn på besøg. Vejbred i vejkanterne er også natur.. Vi går off-road og lader børnene mærke på træer, buske, grene, blade, græs og alt det naturen kan byde på. En stor plæne med et slot for enden er med til at stimulere rum- og retningssans. Kinæstetisk sans) Vi er opmærksomme på at vi skal efterlade "naturen" som vi mødte den og taler om naturen som noget vi passer på.</p> <p>På de fleste legepladser og små krat, er der mulighed for at lade børnene undersøge det der er. Indimellem går der en bænkebider tabt, men i læringens, oplevelsens og modets navn, så lever vi med det.</p>	<p>Alle stuer planlægger aktiviteter på vores eget planlægnings dokument. Dokumentet er én form for dokumentation.</p> <p>Stuerne bruger bl.a. foto af de aktiviteter, som børnene deltager i, som dokumentation. Billederne er tilgængelige på vores lokale skærme i børnehuset. Vi har en forældrebestemt fotopolitik, der begrænser yderligere præsentation.</p> <p>Medarbejdernes iagttagelser er en anden form for dokumentation. De iagttagelser medarbejderne gør, i forhold til det enkelte barn og i forhold til gruppen, danner baggrund for de kommende pædagogiske planer og aktiviteter.</p> <p>Alle stuer har en mappe, hvori de samler dokumentation for planlægning og udførelse af pædagogisk arbejde.</p>
---	--	---

Andet
Kinæstetisk sans: Fornemmelse af tyngdekraft og hvor vores krop befinder sig i forhold til kroppens dele.
Fornemmelse for at kunne orientere sig i et rum og lære omverden at kende.

Overordnet mål naturfænomener:

Vejret inddrages som element, både det håndgribelige, det som naturvidenskaben kan forklare og det fænomenologiske.

Fænomenologien opstiller de filosofiske rammer for, hvordan man kan fortolke fænomener.

Se videnskab.dk "hvad er fænomenologi"

Fakta:

Ordet fænomenologi er sammensat af 'fænomen', der betyder 'erfarbar fremtoning'. Og 'logi', der betyder 'tænkning'. Fænomenologien er altså 'tænkningen om de erfarbare fremtoninger'.

Vi arbejder med at opstille små hypoteser "hvad nu hvis..?" "Hvad vil der ske hvis..?" "Hvad tror I der sker nu..?" (inspireret af Brenda Taggerts spørge tilgang)

Der er matematik i hverdagen, der er mange steder der kan findes gode læringsmuligheder for mængder og sammenhænge. Der skal være kopper til alle, "er vi her alle sammen" osv.

Fokusord: Vejret – "hvad nu hvis.." - tal og mængder.

Konkrete mål	Midler og metode	Dokumentation
--------------	------------------	---------------

0-3 årige

<p>I hverdagen fylder vejret meget, det giver muligheder og det giver begrænsninger. Børnene skal møde de vejrtyper, som det danske vejr byder på. Barnet tør at sanse de forskellige vejrtyper.</p> <p>Naturfænomener bringes i børnehøjde og giver plads til fantasi og leg. I legen og fantasien ligger der en frigørelse fra den faktiske virkeligheds begrænsning. Barnet bruger de visne pinde og blade i sandkassen.</p>	<p>Vi er ude alle dage hele året rundt. De mindste børn er ganske vist kun ude i kortere tid, hvis vejret bider. Børnene oplever vejret på egen krop. Her er intet vejr mere vigtigt at opleve, end andet. Barnet får mulighed for at opleve temperaturer, vind, vejrskift, dufte og andet der bydes på fra vejrets side. Barnets taktilsans stimuleres.</p> <p>For de mindste er sne et naturfænomen, der er nemt at håndtere. Sne i små kopper bragt ind på stuen forandrer sig og giver en oplevelse, der bygges videre på, når barnet modnes. Blade fra træerne, der nu er faldet af, men som plejer at</p>	<p>Alle stuer planlægger aktiviteter på vores eget planlægnings dokument. Dokumentet er én form for dokumentation.</p> <p>Stuerne bruger bl.a. foto af de aktiviteter, som børnene deltager i, som dokumentation. Billederne er tilgængelige på vores lokale skærme i børnehuset. Vi har en forældrebestemt fotopolitik, der begrænser yderligere præsentation.</p> <p>Medarbejdernes iagttagelser er en anden form for dokumentation. De iagttagelser medarbejderne gør, i forhold til det enkelte barn og i forhold til gruppen, danner baggrund for de kommende</p>
---	---	--

<p>For de små siger vi: "Hvad nu hvis...?" og prøver forskellige scenarier af. Barnet lader sig undre og leger med.</p>	<p>sidde på træerne, dufter, giver knasende lyde og findes også i parken, når barnet går tur med mor og far. Kan en stor gren der er faldet ned i stormvejr, være en slange eller en trolde? Legen som hjælp til fantasien, eller omvendt, giver mange muligheder. Dette bringes ind i samlinger og f.eks. dialogisk læsning.</p> <p>Eks.: Vi vender alle drikkeglassene på hovedet, hvad gør børnene når vi, eller de selv, skal hælde vand op?</p> <p>Vi tæller, hvor mange der er. Er der lidt eller mange? Det kan være klodser eller dyr osv.</p>	<p>pædagogiske planer og aktiviteter.</p> <p>Alle stuer har en mappe, hvori de samler dokumentation for planlægning og udførelse af pædagogisk arbejde.</p>
---	--	---

3-6 årige

<p>I hverdagen fylder vejret meget, det giver muligheder og det giver begrænsninger. Barnet skal møde de vejrtyper, som det danske vejr byder på.</p> <p>Naturfænomener bringes i børnehøjde og giver plads til fantasi og leg. I legen og fantasien ligger der en frigørelse fra den faktiske virkeligheds begrænsning. Barnet tager de visne blade, visne træer og sommerens roser</p>	<p>Vi er ude alle dage hele året rundt. Børnene oplever vejret på egen krop. Her er intet vejr mere vigtigt at opleve, end andet. Barnet får mulighed for at opleve temperaturer, vind, vejrskift, dufter og andet der bydes på fra vejrets side. Barnets taktilsans stimuleres.</p> <p>Naturfænomener bringes ind i samlingerne, når børnene spørger eller når de passer i de temaer vi har. Lyde og lys/mørke og årets gang er alle fænomener, der er væsentlige at tale om.</p>	<p>Alle stuer planlægger aktiviteter på vores eget planlægnings dokument. Dokumentet er én form for dokumentation.</p> <p>Stuerne bruger bl.a. foto af de aktiviteter, som børnene deltager i, som dokumentation. Billederne er tilgængelige på vores lokale skærme i børnehuset. Vi har en forældrebestemt fotopolitik, der begrænser yderligere præsentation.</p> <p>Medarbejdernes iagttagelser er en anden form for dokumentation. De iagttagelser medarbejderne gør, i forhold til det enkelte barn</p>
--	--	--

<p>i brug, som alle findes på legepladsen.</p> <p>For de større børn siger vi: "Hvad nu hvis...?" og prøver forskellige scenarier af. Barnet lader sig undre og leger med.</p>	<p>I årets sidste måned, hvor det bliver tidligt mørkt, kan "gyset" opleves sammen med vennerne og en lommelygte på legepladsen.</p> <p>Kan en stor gren der er faldet ned i stormvejr, være en slange eller en trolde? Legen som hjælp til fantasien, eller omvendt, giver mange muligheder. Dette bringes ind i samlinger og f.eks. dialogisk læsning.</p> <p>Eks.: Hvad nu hvis en pige, spiser alle madderne på en gang? Kan man det? Hvorfor eller hvorfor ikke?</p> <p>Vi tæller og angiver mængder, når vi er i aktiviteter.</p>	<p>og i forhold til gruppen, danner baggrund for de kommende pædagogiske planer og aktiviteter.</p> <p>Alle stuer har en mappe, hvori de samler dokumentation for planlægning og udførelse af pædagogisk arbejde.</p>
--	---	---

Andet
Taktilsans (følesansen):
Overalt på huden sidder der små modtagere, som sender beskeder til hjernen. Taktilsansen bruges når barnet f.eks. skal mærke kulde-varme og social kontakt med andre.

Læreplanstema 6:
Kulturelle udtryksformer og værdier

Overordnet mål:
Vi har etableret et atelier for at kunne arbejde med kunstens udtryksformer, med børn i alle aldre i vores institution.

Vi har etableret et musikværksted, hvor barnet og gruppen møder fællesskabet via musikken og rytmikken.

Vi ønsker med disse 2 værksteder at arbejde med andre sprog end det talte sprog og derved give børnene mulighed for at udtrykke sig på flere måder. Æstetikken har en stor betydning for hverdagslivslæren, derfor arbejder begge værksteder med en æstetisk vinkel.

Begge værksteder arbejder med fortolkning af de temaer, som vores pædagogiske planlægning indeholder. F.eks.:

”Storm P. i sne”
 ”Til te hos Peter Bang”
 ”Solfangeren”
 ”Flyvende sen-sommer”

Dette læreplanstema, fylder på hver stue og på alle samlinger. Stuerne har stor glæde ved at skabe genkendelighed f.eks. ved valg af rim og remser og ved måltidet som kulturbærer.

Alle stuer har ugentlige turdage og møder derved endnu en form for dansk kultur, når grupperne trasker igennem byens gader og haver.

Fokusord: Æstetik – genkendelighed - byens gader.

Konkrete mål	Midler og metode	Dokumentation
--------------	------------------	---------------

0-3 årige

<p>Alle børn besøger vores atelier og musikværksted, her arbejdes der med små læringsgrupper, eller hele grupper (stuer). Børnene møder forskellige udtryksformer, hvilket danner grundlag for de aktiviteter de vil møde senere i samme atelier og musikværksted eller i børnehaven.</p> <p>Alle børn kender børnehusets favorit-sang, som er hjulene på bussen.</p> <p>Børnene vil møde udvalgte sange, rim og remser, som giver en grad af genkendelighed, og som stemmer sindet til samling og aktivitet.</p> <p>Barnet synger med på genkendelige sange.</p>	<p>De mindste børn besøger atelieret to ad gangen og de lidt ældre er flere sammen. Børnene møder måder at udtrykke sig på og møder forskellige materialer. Børnene ser efterfølgende at de ting de frembringer i atelieret, hænger rundt i huset som udsmykning, med deres navn på.</p> <p>I musikværkstedet, møder børnene sange og rytmer, som stimulerer følelser og rytme. Børnene møder genkendelighed og får selv mulighed for at tilføje fællesskabet sin egen lyd og rytme. Børnene bruger rasleæg, og mindre slaginstrumenter.</p>	<p>Når stuerne har haft aktiviteter, som har et synligt produkt, vil disse blive udstillet i huset eller på stuerne.</p> <p>Det betyder at når der er udstillinger rundt omkring i huset, er det en form for dokumentation af det pædagogiske arbejde og planlægning.</p> <p>Typisk vil de udstillede produkter relatere sig til en forudgående plan.</p>
---	--	---

<p>Byens bygninger og gader byder på kultur og vi ser på det, når vi bevæger os omkring. Barnet genkender nærmiljøet.</p>	<p>Der er bygninger, statuer og andet der er udstillet, hvor barnet/gruppen kan iagttage og fortælle. F.eks. kan billeder, som hænges op i stuerne, af det børnene har set på turen, vække genkendelsens glæde.</p>	
---	---	--

3-6 årige

<p>Alle børn besøger vores atelier og musikværksted, her arbejdes der med små læringsgrupper, eller hele grupper. Børnene møder forskellige udtryksformer, hvilket danner grundlag for de aktiviteter de vil møde senere i skolen eller i SFO. Alle børn kender børnehushets favorit-sang, som er hjulene på bussen.</p> <p>Børnene vil møde udvalgte sange, rim og remser, som giver en grad af genkendelighed, og som stemmer sindet til samling og aktivitet. Barnet deltager aktivt i de sange børnehuset vælger.</p> <p>Byens huse og gader byder på kultur og vi ser på det, når vi bevæger os omkring. Barnet genkender nærmiljøet og vejene omkring.</p>	<p>Børnene besøger atelieret flere sammen. Børnene møder måder at udtrykke sig på og møder forskellige materialer. Børnene ser efterfølgende at de ting de frembringer i atelieret, hænger rundt i huset som udsmykning, med deres navn på.</p> <p>I musikværkstedet, møder børnene sange og rytmer, som stimulerer følelser og rytme. Børnene oplever genkendelighed og får selv mulighed for at tilføre fællesskabet sin egen lyd og rytme ved hjælp af rasleæg, og mindre slaginstrumenter.</p> <p>Der er bygninger, statuer og andet der er udstillet, hvor barnet/gruppen kan iagttage og fortælle. F.eks. kan billeder, som hænges op i stuerne, af det børnene har set på turen, vække genkendelsens glæde og muligheden for at genfortælle det man har oplevet.</p>	<p>Når stuerne har haft aktiviteter, som har et synligt produkt, vil disse blive udstillet i huset eller på stuerne. Det betyder at når der er udstillinger rundt omkring i huset, er det en form for dokumentation af det pædagogiske arbejde og planlægning. Typisk vil de udstillede produkter relatere sig til en forudgående plan.</p>
--	---	---

Andet

Børn med særlige behov:

Når vi møder børn der har særlige behov, eller børn der på sin egen måde skiller sig ud fra mængden, varetager vi det på en respektfuld måde. Den forskellighed barnet har eller måtte opleve at have, samt de behov der måtte være, varetager vi med en omsorgsfuld og faglig tilgang. Hvis vi eller familien er i tvivl om, hvorvidt det der er brug for, ligger indenfor dagtilbuddets ramme, søger vi bistand hos dagtilbudsafdelingen.

Vi lader den inkluderende praksis få plads i dens fundamentale betydning, der skal være plads til alle og vi skal have det godt imens.

De børn der inkluderer børn med særlige behov, har også en opgave og har brug for hjælp i form af det rette forbillede. Vi arbejder derfor med pædagogens rolle (den voksnes rolle, som også er forældrenes rolle) da den er rollemodel for alle børn.

Fokusord: Respekt for forskellighed - plads til alle - rollemodel.

Børnehusets primære samarbejdspartnere i arbejdet med børn med særlige behov:

Når der er brug for hjælp udefra, for at sikre et godt inkluderende miljø eller en god inkluderende praksis, er vores nærmeste samarbejdspartnere vores pædagogiske konsulenter i dagtilbudsafdelingen.

Hvis der er brug for konkret hjælp til det enkelte barn, som skal belyses yderligere samarbejder vi med PPR på Frederiksberg, som er pædagogisk psykologisk rådgivning.

Hvis der er behov for hjælp til familien, samarbejder vi familieafdelingen på Frederiksberg, som vi har en samarbejdsaftale med. Vi har en socialpædagog, der kommer i vores hus, som vi kan sparre med og som kan varetage et familiesamarbejde, hvis det er nødvendigt.

Vi afholder månedlige konferencer, hvor PPR, familieafdelingen, talepædagogen og vi er repræsenteret. På konferencen drøfter vi spørgsmål og dilemmaer fra det pædagogiske arbejde.

Pædagogisk inkluderende praksis:

Det er pædagogens praksis på stuen, der først bliver påvirket når der er et barn med særlige behov.

Pædagogen kan sparre i sit team, for at sikre at barnet bliver mødt optimalt.

Teamet kan sparre med de øvrige medarbejdere på f.eks. personalemøder eller afdelingsmøder.

Alle medarbejdere kan sparre med ledelsen, for fortsat at sikre at barnet/børnene bliver inkluderet optimalt.

Det er muligt at sparre med vores pædagogiske konsulent og med PPR, hvis det er påkrævet, for fortsat at sikre det inkluderende miljø.

Se pejlemærker for inkluderende praksis.

Fokusord: sparring.

Evaluering:

Vi evaluerer på hvert team og på hver stue.

Den enkelte stue har hver sin specifikke pædagogiske inkluderende praksis, som er tilrettelagt i forhold til de konkrete børn der er på stuen. Det betyder at der er taget udgangspunkt i de børn, der er på stuen, som derfor vil gøre at stuerne har en forskellig praksis, som skal evalueres selvstændigt.

Vi evaluerer ved brug af "den blå log" se bilag.

<p>Effektmålinger på læreplanen:</p>
<p>Vi måler effekten af vores pædagogiske praksis på alle stuer, en gang pr. år.</p> <p>Vi måler i forbindelse med at dagtilbudsafdelingen indhenter målinger i forhold til skoleparathed og livsduelighed.</p> <p>Vi måler på vores praksis, og registrerer hos de børn der har været minimum 3 måneder hos os.</p>
<p>Alsidig personlig udvikling:</p> <p>Alle børn deltager i frie og voksenstyrede aktiviteter.</p>
<p>Sociale kompetencer:</p> <p>Børnene kender hinanden og de store børn kender hinandens navne.</p>
<p>Sproglig udvikling:</p> <p>Børnene er bevidste om at sproget (og det non verbale sprog) har betydning for kontakt.</p>
<p>Krop og bevægelse:</p>
<p>Natur:</p> <p>Alle børn har få stimuleret nysgerrigheden når vi færdes i krat og park.</p>
<p>Naturfænomener:</p> <p>Alle børn har haft oplevelser med og kan genkende vejrtyper.</p>
<p>Kulturelle udtryksformer og værdier:</p> <p>Alle børn genkender stuens hverdags-sange og rim&remser.</p>

Se bilag "registrerings-ark" som skal bruges ved den årlige effektmåling, på alle stuer.

Registreringen sker for alle stuer i samme uge og udfyldes efter iagttagelse af de enkelte udsagn. Se registrerings-ark.

Registreringsark: _____ Dato: _____
 Vuggestue ____ Børnehave ____
 Effektmåling for læreplanstema:

Navn	Ja (barnet kan) Sæt kryds	Nej (barnet kan ikke) Sæt kryds	Barnet kan med hjælp Sæt kryds
------	------------------------------	------------------------------------	-----------------------------------

Kommentarer:
 Evt. plan for ændring af praksis.
 Evt. plan for det enkelte barn.
